

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Disputationes Chirurgicæ Selectæ

Haller, Albrecht von

Lausannæ, MDCCLV.

VD18 90538846

IV. Dissertatio Medico-Chirurgica Inauguralis De Exostosi Cranii Rariore.

urn:nbn:de:gbv:45:1-16489

I V.

DISSERTATIO
MEDICO-CHIRURGICA
INAUGURALIS

DE

EXOSTOSI CRANII RARIORE;

Quam pro Doctoratu obtinendo tuebitur.

JOAN. CASPART,
CANTSTAD. WIRTEMB. SUEVUS.

Argentorati, mense Decembris 1730.

DESCRIPTIO
MEDICINAE
SYNOPTICA

EX OSTENSU C. ANNI RABLIORIS

JOHANNES C. B. A. R. T.

PHARMACOPŌIA

ANNO 1717

I N N O M I N E J E S U.
P R O O E M I U M.

Postquam in materia Dissertationis Inauguralis feligenda diu hæsitavi, inque evolutione variorum Scriptorum ad Medicinam spectantium seletum meum incertum imo nullum animadverti, eo quod tantam rerum copiam, qua forum Medicum jam est refertum, invenerim, ita, ut non solum meæ tenuitati se statim sisterent plures objectiones, me dehortantes, ne aliquem locum a majori jam occupatum turbarem, sed etiam ne ex crambe bis aut pluries recocta tandem insipidi quid atque ingrati proferrem, quo ipso **BENEVOLI LECTORIS** calculo omnino me indignum redderem; Tandem insignis observationum & casuum tum Medicorum tum etiam Chirurgorum ad rem Medicam amplificandam utilitas ex occasione præfationis **Cl. BAGLIVI** Praxi suæ Medicæ præmissæ viam menti meæ aperuit, cogitandi de Excrecentiis Ossis, Exostosis alias dictis. Ast cum neque ingenii mei vires neque tempus de dictis Excrecentiis in genere atque prolixiori modo scribere mihi permiserint, in specie tantum inque rarioris explanatione Casus de Exostosi Cranii sive hujus Excrecentia Ossea pro hac vice subsistere mecum constitui; id quod eo lubentius in me suscepi, quo magis **Exc. Dn. SALZMANNUS** Anatomiae & Chirurgiæ Professor Publicus Celeberrimus, Fautor ac Præceptor omni tempore pie atque æterne Colendus, eundem Casum, quem ante aliquod temporis spatium anno superiore Ephemeridibus Naturæ Curiosorum jam insinuavit, ulterius explicandi veniam mihi concessit. Quare operæ pretium esse duxi, illustrationis gratia Figuras Dissertationis meæ calci annectere. Quo rarior vero est hic affectus, quoque majore attentione dignus, eo minus **B. L.** sinistram in partem interpretaturum spero, si rem acu non tetigero, enixe rogans, velit ille qualescumque meos conatus æqui bonique consulere, quippe quem non latet, me ob virium mearum imbecillitatem in affectus hujus resolutione non ex omnibus officio meo satisfacisse. Attamen quoniam mihi incubuit, qualescumque meos in Arte Medica profectus in medium producere, me excusatum fore duxi, si qualicumque mea tractatione evitarem, ne in errorem supra notatum incurrerem. **DEUS T. O. M.** meo huic conamini clementer assistat, atque hunc laborem ita dirigat, ut in Ejus Gloriam, Proximi emolumentum, meumque commodum cedere jubeat.

HISTORIA.

Faber ferrarius XLIII. circiter annorum, temperamenti sanguineo-melancholici & habitus macilenti Bacchoq. non modice litans, hic Argentorati anno MDCCXXIII. mens. Jun. dolore pectoris gravativo & vomendi conatibus subito corripiebatur, gravativo capitis dolore & horrore totius corporis paulo post superveniente; quæ symptomata ab assumpto vomitorio & V. S. in pede administrata evanere, ita ut laboribus suis satis bene defungi denuo valuerit, donec anni insequentis mense Julio rixis cum uxore obortis iraq. gravi percitus simili cephalalgia & vomitu bilioso repetito affigeretur, quæ a remediorum usu rursus cessarunt. Postea victu ex necessitate inordinato uti coactus, & de fide uxoris cum aliis commercium habentis non injustam suspicionem fovens, & ipse vitam improbam agere cepit, atq. non solum Baccho, uti antea jam solitus erat, strenue litavit, sed & illicita clandestinæq. Veneri se dedit, a qua gonorrhæam & penis exulcerationem cum inflammatione conjunctam sibi contraxit, quod malum ex intempestivo pudore, quem antea quidem exuerat, Medico celavit, illudq. a variis indiscriminatim adhibitis auxit. Tandem Chirurgi ope, quam implorare coactus fuerat, pristinae sanitati utcumq. restitutus est. Et ita per trimesis temporis spatium satis bene se habuit, opificio suo vacans remq. domesticam gerens, nisi quod consuetum alias vigorem in actionibus suis haud monstraverit. Quo præterlapso aliquoties cephalalgia gravissima ex improvise correptus est, & tertia vice ab incide recedens subito vertiginosus in terram procidit nomen JESU ingemiscens. Domestici accurrentes & totum quantum rigidum frigidumq. deprehendentes, Du. D. a LINDE RN Fantoris ac Patroni mei omni observantia colendi forte fortuna prætereuntis auxilium implorarunt, qui ægrum sensibus privatum cum frigore extremorum absq. tamen stertore videns venam illico secari, spiritum excitantem naribus admoveri & chlysterem acriorem applicari jussit, a quibus adhibitis intra VI. horarum spatium excitatus ad se rediit atq. voce liberiore edita, quis eum expergefecerit, quaesivit: Diebus insequentibus melius se habuit, præter quod de deglutiendi difficultate & virge circa glandem ardore conquestus fuerit, è quibus uti & aliis symptomatibus haud obscure suspicatus est supra laudatus Medicus ægrum huc venerea infectum esse, huicq. cephalalgiam aliquoties recurrentem deberi. Quare medicamentis mercurialibus in auxilium vocatis ipsum curæ salivatorie cum euphoria subjecit, a qua pristina, uti quidem videbatur, sanitati restitutus a dictis symptomatibus immunis vixit usq. ad medium mens. Mart. MDCCXXVII. quo tempore a porrecto in alienis adibus poculo & epoto mox tormina in abdomine gravia sensit & paucis horis interjectis convulsionibus correptus satis cessit.

Quia vero assumpti veneni suspicio non levis aderat, Incliti hujus Urbis Magistratus jussu cadaver cultro anatomico subjectum est, eum in finem ut viscerum
inter.

interiorum status examinaretur. Et quia in sinistra capitis sede tumor non levis facile apparebat, ejus integumenta simul remota sunt, quo facto Exostosis seu ex-crescentia ossea & quidem spongiosa ab osse bregmatis sinistro duobus digitis trans-versis a latere suturæ sagittalis enata oculis se sistebat, antè super coronalem suturam ad os frontis sese extendens, inferius vero versus mendosam seu spuriam, quæ dictum os sincipitis cum illo temporum committit, exporrecta, os temporale vix attingit, & superiore sui sede magis, quam inferna protuberans, quæ Exosto-sis pericranii lamellas & simul musculum crotaphitem non parum elevavit, in-super pluribus hinc inde eminentiis exasperata & sinibus excavata erat, præpri-mis sulcum fere seniliuarem a parte anteriore ad posticam transversim excurren-tem in medio sui habebat. Cranio serra dissecto & remoto in interna ejus facie similis Exostosis raro spectaculo conspiciebatur. Hæc interior ab externa pluribus discrepabat, erat quippe (1) major & longius latiusq. se extendens (2) magis rotunda & hemisphæricum exactius figura referens quam externa, cujus circumse-ventia pariter ac pars elevata magis inæqualis extiterat. (3) substantia ejus osseo spongiosa paulo mollior erat, e fibris osseis tenerioribus constans, & plura eaq. majora interstitia intus in sinu suo fovens, laminaq. tenuissima extus munita. (4) inferius magis quam superna facie protuberabat, cum e contrario exterior supra magis quam infra elevata erat; (5) circumferentia tumoris ossei interna satis æqualis erat & magis rotunda quam externi, in qua plura hinc inde tubercula ad latus excurrere visa sunt, (6) crassa meningi illæsa huic tumori interno ad-hærebat.

Conjectu igitur facile est, qua vi dura mater cerebrumq. ipsum ab hoc tumore osseo compressum fuerit, unde illius vasa valde turgescentia eadem vestigia, quæ osse bregmatis costas folii ficus alias representantia imprimunt, in dicto tumore re-liquerunt, a qua compressione ultima, quæ in hoc subjecto observata fuit, symp-tomata potissimum derivanda sunt.

Quoniam in admiranda machinæ humanæ structura ossa duriore sua texture naturali, debita figura, situ, atque firma consistentia tum reliquis partibus solidis pro fulcro & motu, tum fluidis ipsis pro naturali æquilibrio, conamine hinc inde sese movendi & debitum atque ordinatum fluxum observandi &c. sicque harmonice inservire debent, corruptis vero, deformatis ac destructis iisdem non longe abest, quin reliquæ corporis partes illis superstructæ & miro modo connexæ varia inde damna accipiant, & pro causarum circumstantiis insigne detrimentum imo plenariam corruptionem patiantur. Quid igitur mirum est? Si hic affectus, qui argumentum præsentis dissertationis constituit, nempe cranii, quod nobilissimam Microcosmi partem in sinu suo continet, Exostosis sive excrescentia tam multiplicia symptomatum schemata produxerit, tandemque hoc subjectum inter acutissimos dolores vitam cum morte commutare coegerit. Sed jam difficultates non leves occurrunt circa hujus Exostoseos originem, variorum item phænomenorum in & ante gonorrhæam & luem veneream explicationem, ut & ipsam Exostoseos curationem. Quæritur enim 1. utrum hic affectus rarissimus ortus fuerit ante gonorrhæam & symptomata illam subsecuta, ipsamque luem veneream nec ne? 2. An illa phænomena in Historia ante gonorrhæam recensita ab hac Exostosi tanquam causa efficiente deducenda sint? Ad hæc respondeo, quod hæc Exostosis, post inquinamentum venereum in totam massam sanguineam diffusum radices potissimum egerit, nempe prædisposita partium capituli atonia (§. VI.) (uti tristis ejusmodi dispositionis effectum haud raro observamus v. g. in renum, hepatis & pulmonum affectibus, &c.) Bacchum, victum inordinatum & animi affectus infecuta virus venereum sanguinis serum coagulavit, quod lentore suo cranii tubulos exilissimos ægre permeans tandem ipsam hujus substantiam osseam affecit; Præterea si hæc Exostosis ante gonorrhæam & luem veneream jam adfuisset, vomitorium propinatum symptomata ab initio casus memorata non sustulisset, sed potius illa exacerbasset. 3. An certa hujus Exostoseos signa ars nobis subministrasset. 4. Num cura salivatoria dicta malo huic curando sufficiens fuerit, &c. Sed de his quæstionibus plura in sequentibus Paragraphis.

§. I. Affectus, de quo agimus, in Medicorum Scholis dicitur Græce *Ἐξόστωσις*, ab *ἐξ*, ex, & *ὄστέον*, os. Lat. Exostatio, ossis Eminentia & Excrescentia, Tumor osseus, Gall. Exostose, ou une Tumeur de l'os, Germ. *Eine Herorragung oder Auswachs eines Beins*; & est generaliter accepta tumor ossis in ejus superficie generatus & magis minusve protuberans cum dolore nunc majore nunc minore conjunctus, qui tumor, ubi crescit & augetur, fibras osseas distendit; adeo, ut illæ rumpantur. Inde continui solutio & in osse & in periosteo sequitur, & velut nova vegetatio contingit, dum succus nutritius extravasatus in interstitium ossis substantiæ & periosteo in-

ter

terjectum effluit, ab humoribus acris ibidem stagnantibus proveniens. Interdum nova hæc progenies cum ossè in unam substantiam coalescit [a], interdum ejus superficiei solum quasi adnata est. Specialiter autem Exostosis cranii in nostro subiecto fuit tumor sive excrescentia ossæ lamella ossæ tenuissima obducta ultra naturalem modum, situm, figuram & dimensionem in ejus tam interna quam externa superficiei facta ab humore nutritio per virus potissimum venereum corrupto & intra utramque cranii tabulam in diploë collecto, tractuque temporis ob hujus vasculorum atque tubulorum erosionem extravasato doloremque non levem excitantem originem ducens. E quibus aliquo modo patet, hanc Exostosis non inepte cariem occultam (§. IX.) sive Cariem ossis absque fistula aut ulcere sordido appellari quoque posse, quam copiosi humores seroso-lymphatici ac nutritii perpetuo affluentes atque acrimoniam acido-corrosivam diluentes ab ulteriore labe præservarunt. Et quo minus in perfectam Cariem ille degeneraverit, vel carnis & pinguedinis præprimis in cavitate cranii absentia vel cura salivatoria massæ sanguinæ acrimoniam non parum corrigens, vel etiam cranii textura hoc potissimum in loco non adeo cavernosa, uti illa aliorum ossium facilius materiam viscidam acrem in se recipientium & foventium &c. impediunt [b]. Subjectum principale fuerunt vascula & tubuli ossi minores in diploë cranii & quidem speciatim ossis bregmatis partim etiam ossis frontis sinistri lateris in quibus humor nutritius per humores vitiosos & potissimum per virus venereum corruptus succedanea erosione Exostosis generans, colligebatur. (conf. §. VI. VII. VIII. IX.)

§. II. Ossè igitur bregmatis sinistro & frontis ejusdem lateris pro subiecto Exostoseos nostræ denominationis par esset, ut jam de Ossium structura, figura, situ, differentia, generatione, nutritione atque generali usu quædam præmitterem, quia vero Rerum Medicarum Scriptores Clarissimi [c] hoc labore egregie defuncti sunt, ego in vastum huncce campum excurrere non audeo, quin potius, ne Dissertationis limites transgrediar, de horum ossium speciali differentia & usu, in quibus Exostoseos fomes latebat, quædam breviter enarrabo. In fibris ossium major durities, firmior cohæsiō, minor flexibilitas deprehenditur quam in illis reliquarum partium solidarum, unde ossis textura solidior, magis compacta & vi externæ resistendi aptior existit, quæ dispositio a diverso particularum componentium principio, situ, combinatio-

ne,

[a] uti in monstruosa illa exostosi condylorum ossis femoris in quodam milite observata, de qua vid. *Act. Acad. Reg. Scient. ann. 1706. p. 318.*

[b] conf. HERM. BOERHAV. *Aphor. de cognosc. & curand. morb. cap. de Morb. Oss.*

[c] Præ aliis GAGLIARDI, *Anat. Oss. nec non* GEORG. BAGLIVUS *Specim. L. I. de Fibr. motr.* JO. CHRIST. HEYNE. *Tentam. Chirurg. Med. de præcip. Oss. Morb. Exc.* JO. SALZMANNI. *Dissert. de Ossificatione P. N. Argent. 1720.* & CHRIST. MICH. ADOLPHI. *de Spina Ventosa, §. VII. Hal. Magdeb. 1705.* COURTIAL. *Observ. des Os, aliique.*

ne, qualitate, quantitate & nutritione dependet, quam in ipsis etiam ossibus differre, eaque distinguere, nemini non notum est. Uti enim ossa in genere partes corporis nostri durissimæ, & fulciendis, defendendisque mollioribus destinatae sunt; Ita supra dicta ossa, scilicet bregmatis & frontis illis trunci extremitatibus supra memoratis proprietatibus antecellunt, quia una cum reliquis cranium componentibus adeo nobilem & a providentia divina in prima creatione mirifice fabricatam visceris partem scilicet ἐγκεφάλου in se continent atque defendunt, ita ut his destructis omnium nobilissimæ machinæ nostræ actiones in illo perficiendæ sufflaminentur & dissolvantur; Quapropter etiam Sapientissimus universi Conditor illis, quæ cranio propriae sunt, sphæroideam externe convexam, interne vero concavam figuram, suturas, & strictiorem fibrarum ossearum absque notabili cavitate interna connexionem largitus est, ne per allisionem a vi externa factam, aut humorum affluxum cerebrum interius dilatantem, visceri huic nulla pinguedine munito noxa facile inferretur. Dum autem hæc stabilio, non ignoro obijci mihi posse, (1.) os bregmatis eo in loco, cui Exostosis nostra infederat, tenuius esse, quam reliquis in locis, aut etiam quam alia cranii ossa, unde ut e Chirurgicis hoc repetamus, ictus huic sedi infictos præter alias rationes ob ossis tenuitatem graviores quam alibi esse. (2.) utramque tabulam fere contiguam nulla vel pauca satis diploë interjacente deprehendi, in qua tamen tumorem nostrum osseum primas egisse radices supra diximus; Sed respondeo, utrumque verum esse de parte ossis inferiore, quæ ad temporale pertinet, non æque de ossis bregmatis, e quo tumor noster enatus fuerat, ut non negem, multis aliis in locis cranii ossa crassiora quam hoc ipsum reperiri, sed silentio prætereundum quoque non est. (1.) hanc diploë crassitiem pro subjectorum varietate differre. (2.) plura in dicto ossis maxime in interiori ejus tabula foraminula conspici, per quæ arteriolarum intrantes non parum humoris deponunt. E quibus horum ossium differentia aliquatenus apparet.

§. III. Quod vero Exostosis species attinet, multi Auctorum inveniuntur, qui plures numero observationes earum partim a succis nutritiis mucoso-serosis, partim venereis, scorbuticis tubulorum osseorum dispositionem mutantibus genitarum recensent [d]. Quibus adhuc alii adjungi possent, nisi verba proœmii & ratio (§. II.) dicta obstiterent.

§. IV

[d] *Act. Acad. Reg. Scient. (§. 1.) Cent. V. & VI. Obs. XXI. de Exostosi cranii interiore, cum polypo auris sinistrae & alleg. Exc. RUDOLPH. JACOB. CAMERARIUS, Professor Tubingensis Celeberimus in Epb. Germ. Dec. II. ann. VI. Obs. XCIX. de Ossium Excrecentia in puero tumore frontis cum augmento laborante. Exc. JO. BURCKH. MOEGLING. Consiiliaris & Archiater Ducalis Wirtembergicus Celeberrimus, in Epb. Germ. officulis duobus durae matris prope falcesm incumbentibus. MARC. AUREL. SEVERINUS. in Pyrotechn. Chirurg. L. II. Part. I. Cap. CX. de Gummi & Exostosi Calvariae praesertim a venerea lue profectis, & uestione tractatis. Idem SEVERINUS. Chir. efficac. Part. II. Euarrat. Cap. XXIX.*

§. IV. His igitur præmissis nostra Exostofoseos species consideranda venit, circa cujus situm, figuram, longitudinem, latitudinem, crassitiam, durtiam, & denique partem ipsam affectam cum suis partibus tam internis quam externis ac & incumbentibus prolixus non ero, quia hæc ipsa tum ex historia perfecta tum ex inspectis figuris abunde, uti opinor, patent; liceat tamen hic repetere istam sinistro capitis ossi, quod syncipitis seu bregmatis vocatur, duobus digitis transversis a latere futuræ sagittalis insedisse, & anterius coronalem transgressam ad os frontis pollicis crassitie ultra hanc se extendisse, inferius vero ad futuram mendosam & os temporum exterius desisse, interius iisdem limitibus circumscriptam fuisse, nisi quod ad inferiora magis exporrigeretur. Figuram internæ magis semiglobosam & in medio maxime elevatam fuisse, externæ vero superius magis protuberasse, quam inferius, adeoque hujus longitudinem ab osse frontis versus illud occipitis latitudinem superasse. Crassitiam utriusque una cum cranio unius digiti & 8. linearum & internam crassitie cranii majorem quam externam extitisse. Durtiam item exterioris superasse illam interioris, quæ e substantia ossæ spongiosa rariore constabat lamella ossæ tenuissima extus munita, illa paulo firmiore existente, hujus superficiem inæqualem, illius vero satis æqualem fuisse, nisi quod varii sulci, qui interna syncipitis facie alias conspiciuntur, huic pariter impressi fuerint. De reliquis, quæ huc pertinent, inferius agetur.

§. V. Aliqua etiam nunc de specifica nostræ Exostofoseos differentia præter varias Exostofoseos (§. III.) recensitas proferri possent, nempe uti a reliquis ossium tumoribus magis vel minus duris, v. g. a tumoribus gummatosis [e],
Gan-

XXIX. de sectione festina cutis, cui subest Exostofose aut Gummi ossis & quidem frontis. Item Cap. XII. de Exostofo quæpiam derivanda. GODEFR. BIDLOO. Exerc. Anat. Chir. 9. Decad. II. de Exostofo minimi digiti in dextra manu cujusdam juvenis XXV. annorum, sic & in osse femoris viri LII. annorum. PETIT. l'Art de guerir les maladies des os. L. 3. &c. chap. 1. de l'Exostofo. THEOPH. BONETUS. in Sepulchr. sive Anat. Pract. L. IV. Sect. IX. de Lue vener. Obs. I. §. 10. inter alia de Exostofo sequentia habet verba ex RIONANI Encyrid. Anat. L. 6. cap. 5. Cons-

sid. Med. p. 426. 445. & ROLFING. Diff. Anat. L. 2. cap. 11. desumpta: Nonnunquam inter duas cranii tabulas transcolatione quadam humor colligitur, quæ tractu temporis vitiatas, acerbissimos cruciatus & convulsus inducit, quod sæpius accidit in lue venerea, inveterata & tum Exostofo quadam cranium protuberat.

[e] Hujus exemplum in osse frontis in virgine quadam reperti & feliciter curati nobis exhibet NIC. GUILL. BECKERS. in Eph. Gern. Dec. I. Ao. 11. Obs. XXXIII.

Ganglio, lupia, fungo, nodo [f], tophis [g], spina ventosa [h], & denique a carie & rachitide sese distinguat [i]. Sed quoniam in antecedentibus Paragraphis (§. II. & III.) jam mentem meam exposui, nemo mihi vitio vertet, si prolixiorum hujus differentiarum explicationem hic prætermitto, eo minus, quo magis Auctores (§. I. II. III. V.) allegati hunc defectum sup-
plent.

§. VI. Nunc ordo postulat symptomata in nostra Historia recensita eorumque causas, quantum possibile erit, breviter enarrare. Prius vero quam Exostoseos causas in medium proferam, ad illa, quæ gonorrhœam prægressa sunt, explicanda me accingo; ubi & in nostro subjecto Temperamenti Sanguineo-melancholici potatio Scythica sive Bacchus, tanquam fons plurimorum malorum illis ad tristitia sanitatis detrimenta viam paravit; v. g. Dolori pectoris & capitis gravativo, subitaneis vomendi conatibus, & horrore totius corporis paulo post supervenienti ab assumpto vomitorio & V. S. in pede rursus profligatis. Quis est, qui non videat? hæc symptomata profluxisse a plenitudine [k] humorum vasa nimis distendentium, cerebri meninges & nervos comprimantium, a colluvie [l] ferosa inde deducta & acrimonia biliosa organa cerebri obstruentibus & vellicantibus, & ebrietate [m] organum humorum æstuosum & indigestiones producente; Dum enim plerumque nimia meri copia ventriculus obruitur, & nimis distenditur, a qua distensione passiva non solum diaphragma in suo motu elastico præsertim vero renitente impeditur, unde turbatus sanguinis in pulmonibus circulus & gravativus pectoris dolor oriuntur, sed etiam reliquæ partes ac & succumbentes v. g. pancreas, hepar & intestina comprimuntur, & debita menstruorum ad chylicationem destinata secretio retardatur, unde fit, ut assumptorum indigestio & loco chyli laudabilis pravorum humorum generatio contingat, qui, dum M. S. subeunt, inque magna quantitate cerebrum intrant, vasa &

[f] Jo. MUSITANUS. T. II. de Tumor. cap. XXVII. ubi de Exostosis in genere tractat.

[g] Jo. DOLÆI *Encyclop. Chir. Ration.* L. VI. cap. VII.

[h] HERM. BOERHAV. (§. I.) PETIT. (§. III.) cit. Jo. CHRIST. HEINE. vid. (§. II.) CHR. MICH. ADOLPHI. *Dissert.* (ibid.)

[i] conf. h.)

[k] GALENUS de *Loc. affect.* L. III. cap. XIII. de *Cephalæa*, *Hemicrania* & reliquis capitis doloribus asserit: Dolores a plenitudine genitos gravitatis sensum asserre.

[l] PISO. *Obs. II. de Morb. capit. intern.*

[m] GALENUS. l. c. *Nonnullis*, in-

quit; caput assidue dolere contingit, ubi vel paulo liberalius vinum biberint, vel meracius; idque eo magis, si natura calidum fuerit. DAN. SENNERT. T. II. L. I. Part. III. Sect. I. cap. III. de dolore capitis sequentia habet: Dolor capitis ab ebrietate, & si præsidia medica mereri non videatur, tamen quia ebriis gravissima symptomata accidunt, qualia sunt delirium, vertigo, tremor, convulsio, apoplexia, & denique mors ipsa, plane negligi non debet. Perficitur autem materia evacuatione & a capite repulsione, & intemperiei si qua inducta est, alteratione. (quæ a nostro subjecto fuit neglecta) Paque si crudum vinum in ventriculo stultuat, æger mox vomat. &c.

& meninges suo elatere & renitentia præsentant, ibique ob illarum particularum firmam cohæſionem acrimoniam acido-ſulphuream in ſinu ſuo foventium atque difficulter tubulos five vaſcula cerebri permeantium dolorem capitis gravativum, obtuſum & quaſi prementem efficiunt; menſtrua vero modo dicta a longiore mora acrimoniam acquirunt, quæ ſi vel in ſanguinem tandem iterum recipiuntur, circulum humorum turbant, vel ſi etiam uſque ad novam chyli præparationem ibi ſubſiſtunt, nil aliud, quam chylum minus laudabilem generant, qui, quo avidius tale ſubjectum Baccho litat, magis vel minus corruptus in M. S. tranſit. Sic & quando vinum magno hauſtu ingurgitatum etiamnum ventriculo inhæret, plurima corpori mala inferit; deſtruit enim liquorem gaſtricum & humores ſalivales affluentes, quibus præter quod ſaburra humorum in ventriculo oriatur, hujus tunicam nerveam afficit, ventriculi debilitatem, indeque ortum dolorem capitis ſympathicum plerumque gravativum, ingenii ſtupiditatem, ſomnolentiam, nervorum debilitatem, alioſque circa vaſa minima in C. H. affectus procreat. Nam qualis conſpirationis ſenſus inter ventriculum & caput ſit, experientia in curatione morborum ex vitio primarum viarum genitorum quotidie docet. Sæpius enim ab ejuſmodi bibonibus audimus, quod plerumque de ventriculi debilitate & capitis dolore querantur. Anno inſequente rixis cum uxore obortis iraque gravi percitus noſter deſunctus ſimilem cephalalgiam & repetitum vomitum bilioſum expertus eſt. Quid talis cauſa immaterialis, ſi fortis eſt, & cauſe prædiſponentes adſunt, in C. H. efficere queat, obſervationes practicæ fatiſ teſtantur; tendendo enim, vellicando atque irritando nervos cerebri in motus ſpaſmodicos & inordinatos cogit, vaſa cerebri & duræ matris ſanguinem advehentia & revehentia turgida reddit, quæ, dum in actione æquali nutritia & ſecretoria impediuntur, non ſolum atonia tentantur, ſed & ipſum ſyſtema nervoſum in motum extraordinarium rapitur, quo ſupradicta capitis cum ventriculo harmonia cumque reliquis abdominis viſceribus perturbatur, bilis in ventriculum impellitur, quibus accedit irritatio in cerebri meningibus, ſunt motus ſpaſmodici fibrarum muſculoſo-nervearum œſophagi & ventriculi, motus inteſtinorum periltaltici inverſio, ſimulque valida convulſivæ muſculorum abdominalium & diaphragmatis conſtrictiones, tenſiones, &c. inde cephalalgia, inde vomitus bilioſus. Porro præter memorata mala (§. VI.) de fide uxoris ſuſpicionem junctam Baccho magis, quam antea, indulgens etiam victu inordinato ſanitatem ſuam peſſumdedit; replevit enim non ſolum ventriculum quantitate aſſumptorum, quibus variæ cruditates in primis viis induci ſolent, tam vigorem & vim menſtruorum cibos digerentium obtundentes, quam etiam flatuum copiam producentes, dum enim cibus juſto copioſior ſufficienter ſubjugari nequit, viſcidus manet, & tandem cachexiæ & obſtructionum cauſa evadit; Sed etiam in qualitate ciborum peccavit, qui, ſi vel ſolidiores & viſcidiores vel alterius incongruæ naturæ ſunt, plane a ventriculo ejuſque calore & menſtris digeri nequeunt, unde neceſſario crudus, viſcidus & corruptus fit chylus, & talis quoque

Tom. I.

K

pro-

producitur sanguis; Sic etiam victu utendi modus erat inordinatus, novimus quippe, diversi generis cibum & potum absque temporis discrimine ingurgitatos C. H. valde nocere, praesertim non bene disposito, imo & laudabilem alias victum noxam inferre constat, si quando iusto tempore non assumitur, & prioribus ingestis nondum vero digestis nec in intestina promotis nova statim suggeruntur. Eundem quoque effectum edunt potulenta in primis spirituosas, quae inconcinno tempore nempe somni iusto copiosius ingurgitamus, tunc ventriculi coctio turbatur, excretiones naturales impediuntur, & pro dispositione subjecti & dictorum abusu cachexiae, paralyseos, hydropeos, tremores cephalalgiae &c. oriuntur; materia enim potulenta in ventriculo restitans irritat hujus tunicam nerveam, & si copiosa est, supra dicto modo agit, si denique M. S. intravit, subsistit circa vasa capitis & genus nervosum, & quia ab hac etiam particulae aciores in sanguine cumulantur, quas saepius pustulae in facie satis demonstrant, istae fibras nerveas vellicant, vel nimis quoque vasa distendunt, unde tremores, cephalalgiae variaeque aegritudines humorum [n] deducuntur, quae, prout a reliquis rebus naturalibus, n. n. & p. n. (§. VI. VII.) diversam indolem acquirunt, citius vel tardius aut magis minusve graviter ipsa solida in corpore infestant.

§. VII. Tandem modo descriptam vitam Epicuream egisse non contentus Bacchum cum Venere infelici connubio maritalitatis, a qua mercedis loco gonorrhoeam & penis exulcerationem cum inflammatione conjunctam reportavit, atque malum a variis absque discrimine adhibitis remediis adauxit; & quamvis Chirurghi ope utcumque pristinae sanitati restitutus esse videretur, uti Historia docet, tamen consuetum alias vigorem in actionibus suis haud monstravit, & de lassitudine conquestus est, id quod inde proveniebat, uti ex reliquis Historiae symptomatibus concludere licet, quod fermenti venerici virus non radicitus [o] evulsum universum corpus inquinaverit; Istud enim, nisi plenarie supprimitur, solet hic morbus lentae ac diuturnae indolis altas figere radices, & quamquam mitior apparet, intus tamen alit venas, & ita incrementum capit: Quia vero Bacchus etiam hoc malum non parum auxit,

[n] Hieron. MERCURIALIS. Consult. Med. T. III. asserit: Aegritudines, quae ab humoribus originem suscipiunt, non alio modo magis auferri, quam a cibis & potibus, quibus ipsi non solum generationem sed & incrementum acceptum habent (nam sanguinis luxuriam gignunt) ut ob hoc magnopere invigilare debeamus, ne vinis generosis & copiosis utamur neq. cibis crassioribus & viscidioribus, v. g. Ostracea, vetustorum animalium carnes, bulbacea, item aromatica, salita, acria cuncta esugiamus, tandemque a jugibus indigestioni-

bus nos abstineamus, quas non immerito defuxionum matres appellabat AVICENNAS.

[o] IDEM T. II. Consult. Med. XXXIX. inquit. Ubi haec penitus radix gallici tibi evelli non potest, qualibet vel minima illius portio alicui parti infixas non modo diu citra apparentem lesionem remanet, verum etiam paulatim & latenter succrescens, tandem erumpit, suaeque symptomata non absq. laborantium molestia manifeste & abundanter ostendit, &c.

auxit, materia intus contenta congestiones in capite (§. VI.) produxit, & notum est, partes genitales & caput magno consensu inter se gaudere, uti id videmus in subjectis castra venerea strenue secutis, quod tandem stupida redantur, imo & in iis, quibus voluptatem suam explendi occasio denegatur, mania quandoque superveniat; Ab impetuosa enim tali congestione oritur distensio partium in capite, quæ relaxatæ elasticitatem & renitentiam in fluida a partium inferiorum constrictione appulsa amittunt, sicque humorum propulsiōni non sufficiunt; Unde in dictis partibus tanquam debilioribus inflammationes, stagnationes, stases, variæque corruptiones pro circumstantiarum varietate generantur; Et cum præterea fermentum venereum quantitatem humorum vitioforum mediante impuro phlegmate suo acri rodente procreet, quo serum in sanguine corrumpitur, fit inde, ut calor humorum naturalis perturbetur, &c. Quid ergo mirum est, si crassa meninx hujusque vasa antea (§. VI.) male disposita [p] ostiolis osseis lenta propagatione ossi bregmatis & frontis (§. I. II.) sanguinem quantitate & qualitate peccantem transfuserint, adeoque serum potissimum a fordibus venereis substantiæ ossifæ maxime infensis conspurcatum ibidem restagnaverit, & interne minima vascula cum tubulis osseis horumque vesiculis (§. VIII.) arroferit, sicque tumorem horum ossium (§. I. II.) progengerit, de quo sub causis (§. VIII.) nostræ Exostoseos cranii dicitur. Antea autem, quam in reliquorum

symp-

[p] IDEM. *Tr. de Morb. Gallic. L. III. cap. II. de causis morb. gallic. ita ratiocinatur; Quare hic morbus modo pilos modo nervos, modo alias partes infestet, nempe: Præter errorem in omnibus rebus n. n. alii qui uno coitu luem veneream contrahunt, alii ex vice innueneris, a varia & diversa corporum dispositione, unde fit, ut qui magis dispositi sunt, ad morbum hunc capiendum, citius illum contrahunt, qui vero minus, tardius inquinentur; Quæ ratio est, quod, quibus aliqua corporis pars laborat, semper morbum in ea parte concipiunt citius. v. g. si quis podagra laborat, & capitur gallico scil. morbo, videtur hæc pestis magis grassari in pedes: Ita quoq. si quis oculos læsus habet, & gallico scil. morbo tentatur, magis oculi infestantur, &c. & paulo post: Varia partes a hæc gallica inficiuntur, vel quia magis disposita sunt & præparata ad eam recipiendam, vel quia minus repellunt: unde quando carnes magis disposita & minus resistentes, tum ipse potius tentantur; rursum quando ossa sunt magis disposita, in ipsis magis ponitur & habitat*

ipse morbus, &c. GEORG. BAGLIV. Specim. L. I. de Fibr. motr. Quod si pars ante morbum debilis sit, laxiorisq. fibrarum toni, fluida ibidem suum focum sive sedem figent; Est enim natura sic comparata teste Duretō coac. 100. Ut si pars aliqua in vitio sit ante morbum, in ea se morbi acuti primario & secundario foco obscrvant. BOERHAAV. Instit. Med. Etiolog. Patholog. §. 794. Materia morbi in parte ægra hærens, pro causa agnoscit inertiam partis solidæ non subigentis, nec expellentis id, quod formari incipit, aut præsentis jam alibi materiæ peccantis in partem, quæ nunc obsidetur, derivationem. Vid. Exc. DAN. HOFFMANNI. Dissert. de Historia rarissima sanationis Cerebri quassati cum deperditione substantiæ notabili. Tubing. Ann. 1719. p. II. ubi in eodem hujus casus subjecto ulcera antiqua ante aliquot annos jam consolidata, saniem quamdam ratione coloris cum illa vulneris capitis convenientem rursum stillare inceperunt, quibus ab eodem VIRO Ceberissimo alia exempla annexa sunt.

symptomatum explicatione pergam, ad causas memoratæ Exostoseos pedem promoveo.

§. VIII. His itaque (§. VI. VII.) breviter examinatis ad causas nostræ Exostoseos Cranii propius accedo, exinde concludens, quod hujus affectus causa proxima fuerit humoris nutritii depravati (§. cit.) in vasculis ossium (§. I. II.) stagnatio, horumque minimorum tubulorum ossium prægresso p, n. calore, dolore, inflammatione [q.] &c. vesicularum oleo subtili medulloso refertarum & periostei interni lenta (§. I.) erosio. Hæc stagnatio (§. VII. VIII.) etiam a mala duræ matris periostei vices in concava cranii parte sustentis dispositione pullulabat, quippe, quæ membrana est quam maxime elastica & sensibilis, (unde cautelæ in trepanatione & vulneribus cerebri observandæ) quæque vasa inter illam & dictorum ossium (§. I. II.) superficiem reptantia mediante sua elasticitate comprimit, sicque circulationem humorum ibidem multum promovet; quare elater ejus a causis (§. VI. VII.) allegatis destructus stagnationi, obstructioni, & ob causas mox dicendas Exostosi ansam præbuit. Erosio autem originem suam ab acrimonia acido-corrosiva in §phis modo dictis descripta trahebat, quæ rodendo vesiculas & tubulos minimos dissolvebat, & quasi emolliebat, humorem vero nutritium crassum ossibus infensum advehendo aliqualem exulcerationem producebat; in quo casu igitur aliquatenus cum partium molliorum tumoribus ad abscessum vel ulcus tendentibus convenit, qualem Arteriæ Aortæ adnatum & ultra sibiß. ponderantem Stutgardiæ Ann. 1728. in summæ syphilidis subjecto masculino post nimios motus convulsivos extincto observavi, quem, ut brevibus dicam, cum ventriculi parte superiore, rene sinistro, ac duobus lumborum vertebrae a carie ultra dimidiam partem excavatis nempe prima & secunda quoad suum tumorem carnosum & excretum atque propria membrana firma non parum vasculosa circumdatum in sectione inveni, eumque adhuc conservo; defunctus in vita sua per 4. annos dictum tumorem circa cartilagineam xiphoideam cum dolore lancinante & motu pulsorio &c. gestavit. Ex his (§. VII. VIII.) ergo ruptura in ossium (§. I. II.) meditullio facta succus nutritius extravasatus est, quem *natura nunquam otiosa* [r.] (quam diu calor & motus propulsivus & continuus in sanguine a motu cordis & respiratione sustentati perdurant) *acsi humores affluentes ob eorum ineptitudinem vel etiam partis debilitatem in illorum alimentum vertere non possit, in eam, quam potest, naturam convertit*; Et quoniam a rupto tubulo æqualis affluxus humorum nutrientium turbatur, a continua vero fibrarum appositione secundum Clar. BOERHAVIUM aliosque novi tubuli gignuntur, ad quorum proventum acrimonia succorum continuo irritans in nostro subjecto non parum contribuit, illaque luxuries tubulorum tam diu continuat, (teste excre-

centia

[q] HERM. BOERHAV. *Aphor. de cognosc. & curand. morb. cap. de Inflammat. & Morb. oss.* JOAN. CHRIST. HEYNE. *Tentam. Chir. Med. de præcip. oss. morb.*
[r] DAN. SENNERT. T. II. L. I. Part. I. Cap. XXV. de *Fungis Cerebri.*

centia carnosâ & fungosa) quam diu a partibus adjacentibus vel remediis topicis nulla resistentia, in humoribus nulla correctio, nullaque vitiatæ partis ablatio fit, hinc (§. I. a VI. ad VIII.) ratio datur, ob quam nostra Exostosis formata, ut & cur interne major, mollior, externe minor & durior fuerit. Causæ hujus Exostoseos proximæ causas magis remotas nunc adjungere par esset, sed quia in antecedentibus (§. VI. VII. VIII.), quantum credo, sufficienter de istis dictum fuit, B. L. eo remitto.

§. IX. Ne autem reliqua in casu commemorata Symptomata intacta relinquam, pauca quædam de illis, quantum instituti ratio (§. III.) permittet, in medium proferam; Nam felix qui potuit cognoscere causas & morborum & symptomatum, scilicet defunctus noster post aliquod temporis spatium cephalalgia gravissima subinde ex improvise correptus fuit, & tertia vice ab incude recedens subito vertiginosus in terram procidit &c. Si jam hæc symptomata in animum revocando (§. I. VI. VII. VIII.) rationis incudi subjiciuntur, exinde forsitan haud obscure judicare licet, illa originem suam humoribus [s.] venerea labe infectis & tumori incrementi debuisse; illi acrimonia sua meninges atque nervos non parum vellicabant, hic vero scilicet tumor vasa cerebri ejusque substantiam comprimendo, & ictus fortiores malleo in incudem continuati motuque tremulo caput & universum genus nervosum concutientes sanguinem affluentem & refluente ex parte retardantes ejus circulum turbabant, (quibus etiam ramus ille arteriæ carotidis internæ secundum par nervorum nempe opticum prætergrediens & justo magis dilatatus motu suo pulsatorio aucto in dictos nervos impetum fecit,) unde functiones animales impeditæ fuerunt, & cephalalgia gravissima [t] vertigo tenebrosâ [v] rigor [x] frigus [y] ortum traxerunt, Hinc etiam ex (§. VIII. IX.) ratio patet, cur V. S., spiritus excitantes naribus admoti & clyf-

[s] Conf. THEOPH. BONET. (§. III.) cit. Obs. C. II. de dolore capitis ab humore virulento inter cranii laminas contento.

[t] M. A. SEVERINUS. Pyrotechn. Chir. l. 2. p. 1. c. 110. qui ex simili Exostosi derivat Gummata gallica cum cephalæ conjuncta. THEOPH. BONET. l. c.

[v] Celeberr. BOERHAV. Symptomatomol. Patholog. §. 863. de Vertigine. GALENUS de Loc. affect. l. III. cap. XII. de Vertig. tenebr. T. VII. cum Archigene contendit: Ubi ex primaria cerebri affectione obtenebratio dependet, aurium sonos & capitis dolores, gravitatesque præcedere &c.

[x] GALENUS, T. VII. de Plenitud. Cap. VIII. Pruritus inter eos movent, qui modice vellicant, his mordaciores ulcerosum sensum faciunt; his adhuc vehementius mor-

dentes horrorem; mordacissimi rigorem. Videmus enim, quod a puncto vel irritato nervo superveniant rigores, contractiones partium, convulsiones, tensiones ingentes, idemque pariter facere solet acrimonia humorum in nervis atque cerebri meningibus, de quibus GEORG. BAGLIV. de Fibr. motr. Cap. V. de Comparat. mot. Cord. & dur. matr. &c. p. 272. plura exempla profert. Et quid non videmus a festucis offeis post fracturam cranii meninges pungentibus vel prementibus aliisque capitis læsionibus JUNCER. Consp. Chir. Tab. LIII. de Vuhner. Capit.

[y] Quod si pars quædam nobilior in C. H. a materia peccante graviter afficiatur, novimus experientia, quod in extremitatibus tanquam partibus ignobilioribus contractio oriatur, quæ in causa est, ut sanguis

clyster acrior tantummodo remedia palliativa fuerint, item cur mercurialia sola & cura salivatoria hoc syphilidis subjectum non integre [z] restituerint, dumque M. S. cum suo fero innatante & humores seroso-salivales obrundendo, dissolvendo & evacuando acrimoniam veneream in istis existentem edulcarunt, cur hic tumor cranii (§. I.) in cariem non abierit? Quoniam autem in corpore nostro naturaliter constituto inter fluida ac solida debita proportio, qualitas, quantitas, elater & renisus &c. adesse debent, & jam (§. VIII.) dictum fuit, quod a rupto tubulo æqualis affluxus humorum nutrientium turbetur &c. & nisi causa partis affectæ removeatur, progerminatio tubulorum continuet; Hinc præter memorata (§. VIII. IX.) nostræ Exostoseos incrementum atque magnitudo, quam figuræ, præsertim Tab. II. demonstrant, facile concipiuntur; Neque mirum, a porrecto poculo & epoto tanquam causa procatartica (conf. §. VI.) tormina in abdomine mox gravia secuta & tumorem (§. I.) tanquam violentam causam vasa cerebri & meningum turgida reddentem, medullamque encephali & nervos in functione vitali atque animali fortiter comprimendo [a] impredientem convulsio-num [b] & denique ipsius apoplexiæ [c] lethalis causam extitisse. Itaque hæc (§. VIII. IX.) nos monent de illis, quæ THEOPH. BONET. modo citatus in Schol. p. 2. habet. *Singularem solertiam requirit affectus idiopathici ab eo, qui per consensum est, dignotio, ne pars innocens plectatur, rea vero absolvatur; Recte enim monet Rondeletius Galenum secutus, dicens: Non raro accidere, ut dolor, qui a consensu partium initium accepit, in affectum proprium desinat. adeo ut partis primario laborantis affectu sublato posterior per se subsistat quod in cephalalgicis frequentissimum esse ait: Imbecillitas enim tandem & non deletibilis d&D&e parti inducitur, a qua congestionis supervacaneorum occasio &c.* Id pariter in nostro casu contigit, in quo nullus mortalium caput internum immediate & idiopathice affectum esse credebat, hoc tanquam infons pronuntiatum fuit, culpa unice aliis partibus adscripta; Quod enim cephalalgia (§. IX.) in nostro subjecto sympathici doloris fidem facere videbatur.

guis minori in copia ipsis affluat, in majori autem parti affectæ immitatur, & motu nervorum tremulo illiusque calore naturali atque arteriarum pulsu materiæ parti infensæ dissolutio & expulsio a natura intendantur, hinc frigus in extremis, hinc calor in internis partibus est.

[z] Quod confirmat Cl. JUNCK. in *Conspl. Med. Tab. XCV. de Lue vener. sub Caut. & Obs. Pract. §. 28. Quando malum, in quibus, quibuscumque methodis non cedit, tum iusta suspicio subest, quod in illo loco, ubi profundiores ardores sentiuntur, ossis arrosi corruptio hæreat, & chirurgicam manum expectet, v. g. cranium arrosium*

dolores capitis continuos per aliquot septem annos excitat, & omnem medicationem internam adspernit. Et hæc pariter huic Celeberr. Viro assentitur. M. A. SEVERINUS. (§. III.) cit.

[a] Celeberr. BOERHAV. *Physiolog. §. 284. de Nervis.*

[b] IDEM. *Symptomatolog. Patolog. §. 864. de Convulsione.*

[c] IDEM. l. c. §. 860. de *Apoplexia. THEOPH. BONET. sæpius jam cit. L. I. Sect. I. Obs. I. de Capitis dolore diturno, in apoplexiam desinente, a sanguine vasa dura meningis, parte præsertim sinistra, distendente, &c.*

batur, id exinde proveniebat, quoniam illius vehementia subinde remittente tumoreque externo jam tum temporis præfente nemo existentiam internæ Exostoseos ominabatur. Quod vero cephalalgia nunc remiserit, nunc vero iterum exacerbata fuerit, ætuis & orgasmo sanguinis a causis (§. VI. VII. VIII. IX.) internis vel extrinsecus advenientibus inducto, sive uberiori humorum peccantium & succi nutritii modo majori modo minori acredine gaudentis affluxui caputque diversimode afficienti merito adscribo. Quibus accedit, quod medicamenta évacuantia, corrigentia & resolventia variaque topica adhibita illas causas (§. VIII. IX.) aliquo modo mitigarint; Tumor (Tab. II.) autem nihilominus continuo incrementum (§. IX.) fumens ipsam cerebri substantiam cum suis vasculis & nervis magis magisque comprimebat, sicque humorum circulatio, quæ in principio tantum impediabatur, ob notabilem, uti (§. cit.) dictum fuit, magnitudinem tandem omnino sublata fuit.

§. X. Quibus pro virili expositis ad signa tumoris (Tab. I. II.) nostri & quidem diagnostica progrediendum nobis est, circa quorum enarrationem prolixi non erimus, quia externus tactui atque visui facile patere potuit, interni vero vix certa indicia dabantur. Ille quippe cutim hujus loci & reliqua integumenta in tumorem satis manifestum superiore (Tab. I. lit. 1.) potissimum sede elevavit, qui partem affectam intuentibus satis superque conspiciendum se præbuit, & quia tactu exploratus duritiem & manui seu digitis renitentiam præ se tulit, facile inde conjicere licuit, illum non tam partem molliorem quam potius duram atque solidam occupare. Me quidem non latet tumores in partibus mollioribus hærentes insignem quandoque duritiem acquirere, si quando vel in glandulis sedem habent, vel sub cute aut alia membrana firmiore & multum extensa latent, vel etiam juxta ossa enati sunt, vel denique e materia magis compacta ex. gr. carne constant; Nunquam tamen tantam duritiem nanciscuntur, ut digito prementi prorsus non cedant, adeoque hoc nomine ab ossibus distinguuntur; quibus accedit, quod ab ejusmodi tumore ossis tactu etiam rudiori nullus ab ægro dolor percipiatur, aut si quis sentitur, ille non ab osse, sed potius a periosteo illud cingente oriatur, quod dum assero, in partibus etiam mollioribus indolentes reperiri tumores non inficior. Quod jam illum, qui interiorem cranii tabulam obsedit, attinet, ejus diagnosi valde difficilis erat; Neque enim cephalalgia ægrum sæpius affligens, neque actiones (§. VI. VII. VIII. IX.) in illo labefactatæ, neque tumor externus manifesta ejus indicia præbuerunt; Quis enim Medicorum vel peritissimorum hariolari potuit, alium internum externo similem e cranio enatum esse; hoc unico, quantum intelligo, interior hæc excrescentia detegi potuisset, si exterior, uti artis est, ablata fuisset, quo facto interior in conspectum facile venisset. Cum ergo omnis exostoseos affectus sit in se curatu admodum difficilis [d], noster (§. I. IV.) præ aliis diffi-

[d] CAR. MUSITANVS. T. II. c. 27. *Exostosis difficulter curatur, inveterata*

difficilior censeretur. (I.) ob notabilem ejus extensionem (Tab. I. II.) (2.) propter locum & ossa præstantissimum usum (§. II.) habentia. (3.) ob destructionem non modo externæ sed & internæ illorum tabulæ. (4.) ob insignem cerebri, meningum vasorumque compressionem (§. VII. VIII. IX.). (5.) ob nostræ Exostoseos originem atque moram (§. cit.)

§. XI. Hæc omnia (§. I. ad IX.) dicta in ejusmodi casu admodum difficilem & ancipitem curationem nobis promittunt; Nam *omnis accessio gravæ mali ad gravè malam facile lethalis [e] est*. Nihilominus autem talis ægrotus, quia necessitas caret legibus, & suo jam tempore HIPPOCRATES nos- ter Aphor. 6. Sect. I. pronuntiavit: *Ad extremos morbos, extrema remedia exquisite optima esse*, ab omni ope & auxilio non est destituendus; Præterea, si stupendos casus ab Auctoribus hinc inde annotatos perlegimus, non solum vulnera cranii sed & ipsius cerebri cum substantiæ deperditione gravissima, sanata [f] deprehendimus. Videamus ergo præsupposita labis veneræ a convenientibus remediis correctione [g], ut & patientis consensu, quid auxilii hac in re ab Arte Chirurgica sit expectandum. Equidem variæ metho- di ab Auctoribus (§. III.) citatis nobis exhibentur, quibus urendo, corro- dendo, dissolvendo, excindendo atque radendo, ope instrumentorum chi- rurgicorum malo obviam ire tentarunt; Aggrediamur autem ultimam, quæ præ reliquis tutius peragi videtur. I. Priusquam id fiat, corpus debite est præparandum V. S. in pede, medicamento purgante propinato v. g. infuso ex Fol. Senn. f. f. Tamarind. Passul. min. Rhab. ver. Tart. solub. aliove sale digestivo, Cinam. opt. Mann. Calabr. Syr. de Cichor. cum Rhab. vel de Pom. Laxat. Item Temperantibus, Absorbentibus, lenibusque Diapnoicis, v. g. C. C. phil. ppt. Oc. canor. ppt. Nitr. depur. Antim. diaph. Cinnab. Ant. ppt., ne ab irritatione in & post operationem metuenda copiosior sanguinis quantitas ad caput ab operatione debilitatum ruat, nimiumque orgasmum inducat, aut humores vitiiati in corpore adhuc hærentes curationem diffici- liorem reddant. II. Aliqui aures vel etiam nares lana gossipii aliquatenus ob- turant, cum in finem, ne strepitum æger inter radendum multum perci- piat,

Et indurata nunquam; de qua vero paulo mitius sentit M. AUREL. SEVERINUS. (§. III.) alleg. de Generatione tumoris ossæ a lue venerea potissimum producti, ita disse-rens: *Hic si caput supremum occupavit, omnium difficillimus deterrimusque est, pro- pterea, quod principem imbecillam ossæam cavam & immedicabilem ferme subiit par- tem &c. & conf. (§. III. XI.)*

[e] GEORG. BAGLIV. de Morb. success. &c.

[f] JOAN. BOHNIUS. de Remunc. Vuh. Sect. I. Cap. II. de Lethal. Vuh. in

generè. Exc JOAN. SALZMANNI Diff. de Mira cranii Fract. in homine per XL. an- nos superstitè. Arg. 1718. DAN. HOFF- MANNI Dissert. (§. VIII.) annot. JO- AN. JUNCK. Conspect. Chir. Med. Tab. LXXXVI. de Trepanat. aliique plures.

[g] GEORG. BAGLIV. l. c. inquit: *Sicuti fluidorum morbi vitio solidorum facti non curantur, nisi solidis ante curatis; Ita contra morbi solidorum a fluidis vitiosis pro- ducti sanari nequeunt, nisi sanato prius fluido.*

piat, quod tamen supervacaneum esse credimus. III. Tunc abrasis prius capillis æger in situm operatori commodum collocetur, & Chirurgus sub directione divina sinceraque animi religione operationem incipiat, & supra tumorem incisionem cruciatam ad os usque cum scalpello incisorio, Gall. *Bistouri* dicto, rite faciat, & quidem suspenfa manu, uti in Trepanatione fieri solet, scil. a parte integra ad primam incisionem transversam institutam tendendo, & inferiorem prius faciendo, ne sanguis e superiore profluens ipsam operationem turbet; Labia a fibrosa adhæfione mediante instrumento separatorio modeste removeat, eaque ministro adstanti tenenda præbeat, probe observans, ut una cum cute pericranium uno ictu incidat, atque exacte deradat, ne, si portio quædam ejus remaneat, & ab instrumento raspatorio dilaceretur, gravia symptomata sequantur. IV. Quibus probe peractis tumorem sensim sensimque instrumento, scalpro rasorio dicto, radat, aut illo ferrulam rectam æmulante, cujus iconem JOAN. SCULTEI. *Armament. Chir.* Tab. VI. fig. I. II. exhibet, tumoris circumferentiam ferrando extirpet, idque eo facilius, quo mollior & spongiosior ejus textura interior fuerat. V. Factis hisce pars affecta, ne aër externus subintret, cito sequentem in modum deliganda est: Margines cavitatis osseæ in circumferentia cultello lenticulari lævigentur, hiatus sindones melle rosato & Aq. Regin. Hung. parum vel Spir. vin. cum ol. rosac. humectatæ ope Meningocephylacis indantur, lamina etiam plumbea foraminulis prædita & a BELLOSTE depicta modo dictis super applicetur, super impositis spleniis, & plumaceolis siccis in circumferentia Pulv. Rad. Irid. Florent. & Aristoloch. rot. Thur. Myrrh. inspersis, ad ossa a corruptione ulcerosa præcavenda, ut & alia splenia pro implenda cavitate applicentur, tunc labia cutis in situm naturalem reponantur, ne crispatura, Gall. *Bourrelet*, dicta, oriatur; omnibus denique imponatur sacculus calidus e discutientibus, nervinis, aromaticis atque roborantibus paratus, ex. gr. Rad. Imperat. Angelic. Caryophyllat. Irid. Florent. Siggill. Salom. Bryon. Aristoloch. rot. Herb. Betonic. Salv. Marrub. Hyssop. Fl. Lavend. Ros. rubr. Chamomill. Til. Lil. convall. Sem. Anis. Nigell. Lign. Sassafr. Junip. &c. qui in vino rubro coquatur, & uti moris est, humiditas probe exprimatur. VI. Tandem totus hic apparatus Fascia, Capitium magnum vel Tegumentum Capitis magnum, Gall. *Grand couvre chef*, dictum, firmetur.

§. XII. Quibus omnibus juxta artis præscripta peractis (§. XI.) sequentes cautelæ sunt observandæ (1.) Post operationem alvus libera servetur Laxantibus, Clysteribus emollientibus, carminativis & abstergentibus. (2.) V. S. in altero pede ob supra (§. XI. I.) allegatas rationes reiteretur. (3.) Æger remediis internis cephalicis, nervinis & analepticis temperatis refocilletur, v. gr. Aq. fl. Til. Lil. convall. Anhalt. Schroed. Cephalic. & Antepilept. August. Epilept. Lang. Spirit. C. C. succinat. Conf. Alkerm. incompl. Specif. cephal. Mich. Pulv. epilept. March. Syr. Pœon. Julep. Violar. De his æger mane sumat; Vesperi autem absorbens, temperans & humorum

Tom. I.

L

acri-

acrimoniam corrigens, e. gr. Lap. cancr. ppt. Nitr. Depur. Antimoniat. Antim. diaph. Rhabarb. ver. Cinnab. Antim. vel nat. ppt. Eleofacch. Succin. (4.) Quia in assumptione ciborum diætam exactam observare debet, nutritionis gratia quandoque in jusculo carniurn juniorum animalium Gelat. C. C. & Ebor. fumat. (5.) Ejus potus ordinarius constet ex Speciebus temperantibus, demulcentibus & expectorantibus, v. g. Rad. Gram. Liquirit. Paf. ful. min. Raf. Ebor. C. C. ust. Sem. Anif. &c. Sed absit nimia dulcedo, ne ructus & flatus inde oriantur, atque caput labefactatum per consensum patiat. (6.) In deligatione vulneris Chirurgus foculum cum carbonibus ardentibus vel lignis juniperi accensis, imo etiam in ipsa operatione, temperie aëris gratia proxime appositum habeat. Hisce (1. 2. 3. 4. 5.) est continuandum, prout ægri status hæc vel illa magis minusve requirit; iisque potus theiformes calidi ex appropriatis interponi possunt, ut: Herb. Thee. Orient. Veron. Beton. Capill. Vener. Fl. Papav. rhoead. Ras. Lign. Sanct. Rad. Salsæparill. Liquirit. &c. (7.) Instrumentum rasorium sæpius tollendum est, ne per nimiam incalescentiam illud hebescat, ossique detrimento [h] sit, uti & eam ob causam, ut scobes ei adhærentes detergantur, insuper status ossis & profunditas explorentur. (8.) Vulnus contra aërem externum vel nimis frigidum vel nimis calidum muniatur, ille partes constringendo, hic autem rarefaciendo nocet; Uti enim in omnibus capitis vulneribus æger in temperato calore est servandus, ita in hoc casu ob magnam substantiæ offensæ (Tab. I. II.) deperditionem ille eo magis est necessarius. (9.) Sit bene tranquillulus laterique vulneris opposito ad cerebri relapsum impediendum, aliaque symptomata inde metuenda incumbat, neque sit in loco nimis obscuro neque nimis sereno, donec pro circumstantiarum varietate mutatio concedi queat. (10.) Quoad cibum & potum acida, salsa, acria spirituosa, pingua nimis, oleracea &c. (non neglectis aliis rebus n. & n. n.) ut & sermocinatio multa sunt evitanda. (11.) Usus mere spirituosorum in vulnere hic exulet; irritant quippe meninges, sanguinis motus orgasticos & convulsivos, inflammationes cerebri & meningum producant, inque his sanguinem stagnare faciunt, unde pro subjecti conditione apoplexia, gangræna, sphacelus imo & ipsa mors sequuntur. (12.) Hæc operationis methodus & deligationis apparatus (§. XI.) illud commodi habent, quod in ista Operator magis in potestate sua habeat instrumentum (§. XI. IV.), eoque tam diu agere valeat, quousque pars corrupta a sana sit separata; Ab hoc vero impeditur, quod cerebrum & meninges hæctenus a tumore compressa non tam cito resiliant, indeque major sanguinis affluxus variaque symptomata (10.) excitentur. (13.) Denique omnia illa sunt fugienda, quæ vulnere nocent ac corruptionem inducunt, v. g. oleosa obstipantia, humida putrescentia, emplastica, unctuosæ obstruentia, acria suppurantia. Sic natura, impedimentis omnibus remotis succo glutinoso membranam vel cartilaginem formando jacturam of-

sis

[h] J. JUNCK. (§. XI.) cit. p. 619.

sis refarcit. Sub calcem hujus tractationis non diffiteor, plura curationi nostræ Exostoseos addi potuisse, sed quia talia sub Titulis de Trepanatione, Vulneribus Capitis, Lethalitate Vulnerum apud Auctores Chirurgico-Medicos satis inveniuntur, ideo illa omittere non diu hæsitavi. Et hæc sunt, quæ ob exiguas ingenii vires de hac observatione conscribere mihi licuit, & quia quandoque bonus dormitat Homerus, spes me alit, fore, ut si in multis erraverero, B. L. hocce meum levidensè de illa redditum judicium tamen æquo animo excipiat, meosque conatus, si vires defecerunt, non male interprete- tur. Ceterum DEO T. O. M., cui, quicquid sum, debeo, sit Laus, Ho- nos & Gloria in secula seculorum. Amen!

FINIS

T A B. I.

- a a a a. Circumferentia Exostoseos, quæ a tabula cranii externa excrevit.
 b b. Ejus longitudo ab osse occipitis ad os frontis se extendens, quæ pedis Regii Parisiensis 3. digitorum 5. linearum est.
 c c. Latitudo 2. digitos 10. lineas æquans.
 d. Os frontis.
 e e. Os sincipitis finiftri lateris.
 f f. Sutura sagittalis.
 g g. Sutura coronalis.
 h h. Pars futuræ lambdoideæ.
 i i i. Substantia osseo-spongiosa denudata, quia lamella ossea cum pericranio secessit.
 k k. Sulcus fere femilunaris per medium tumoris a parte antica versus posticam transversim excurrrens.
 l. Pars tumoris superior magis protuberans.

T A B. II.

- a a a a. Tumor osseo-spongiosus e tabula cranii interna enatus.
 b b. Longitudo ejus 3. digitorum & 6. linearum.
 c c. Latitudo 3. digit. 1 $\frac{1}{2}$ lineæ.
 d d d. Sulci, quos arteria duræ matris tumori impressit.
 e e e e. Substantia osseo-spongiosa denudata, quia lamella illam cooperiens cum dura matre ablata fuit. Crassities seu protuberantia utriusque tumoris una cum cranio erat 1. digiti 8. linearum.
 f f. Sutura sagittalis.
 g g. Sutura lambdoidea.

F I N I S.

Q. D. B. V.

HISTORIA.

Puer octo annorum, temperamenti laudabilis, & floridi corporis habitus, die 15. Sept. anni 1689, in vicina urbe mane scholam petens, ab immaturo piro, ex alto in dextrum sinciput projecto, caligine oculorum & vertigine correptus concidebat, & aphonus domum deportabatur; ubi sine sensu, usque ad meridiem, jacens, tandem post repetitam evomitionem jentaculi, & multabilis, vocalis iterum redditus, manu locum lesion monstrabat, & de insigni dolore capitis conquerabatur: Cumque dextrum sinciput & vertex admodum intumescerent, nec vinum calidum, cum butyro & duplicato linteo adhibitum, sufficere videretur, chirurgus cura aegroti demandabatur. Hic, quod cutem integram cerneret, super imposito emplastro, plagam nullius momenti esse pronuntiabat, nec diete curiosus, de aeris aut victus decente usurpatione quicquam precipiebat. Imo cum, mense dimidio elapso, per lanceolam puri, sub cute latenti, exitum pararet, istudque satis coctum efflueret, presentibus signis lesi cranii, dolore continuo pulsante, stupore, masticandi difficultate, appetitu debili, somno turbulento; spem tamen parentibus facere audebat, intra octiduum curationi finem impositum iri. Sed irritio successu: quippe, utut quotidie tam per modo memoratum, arte factum, vulnus, quam per aliud novum, non longe ab isto, sponte natum foramen, haud parum crudi liquaminis excerneretur, non tamen tumor inde subsidebat, sed ultra principium quinti mensis perdurabat, & tandem ne levissimum contactum quidem, sine magno dolore admittebat. Cujus morae parentes & agnati impatientes, postquam reliquorum chirurgorum istius loci, perversa curationis tristem exitum subolentium, majoremque existimationis suae, quam charitatis erga proximum, rationem habentium, fores frustra pulsassent; die 21. Januarii, anni 90, puerum huc ad avunculum suum, Danielem Manuum, optima nota chirurgum, deducebant, a quo ego in consilium accitus in dextro sincipite, juxta futuram sagittalem, duo ulcuscula lentiformia, & dimidium pollicem a se invicem distantia deprehendebam. Haec ichore plena erant quem ad singulos cordis pulsus modice subsultantem cernebam; cumque totus ambitus ultra futuram coronalem, atque $\lambda\mu\beta\delta\sigma\iota\delta\eta\gamma$, elatior esset, & tangenti fungosus intusque cavus videretur, ac insuper leniter pressus, cum ejulatu aegri, praedictum ichorem ex ambobus ostioliis emitteret; non sine ratione cranium subitus corruptum esse, & sine mora detegendum statuebam. Premisso igitur leni evacuantem, d. 23. explorata per specillum ulceris profunditate, & demptis forfice capillis, per decussatam factam sectionem ex cute copiosus sanguis niger propullulabat. Vulnere lege artis deligato, & quae circa diatum, internaue remedia necessaria videbantur, rite dispositis, statim sequente die illud labia, multo quam antea, graciliora habebat; cumque tertium religaretur, portionem tabulae cranii superioris, a reliquo osse soluta, in fundo gerebat, & crassitie papirum, foraminibus cribrum, ambituque schema, I. exhibebat. Hac sublata, medullosa cal-

variae